

Bezuidenhoutseweg 60, 2594 AW 's-Gravenhage
Postbus 90525, 2509 LM 's-Gravenhage
Telefoon (070) 3 499 740
E-mailadres: info@vcp.nl
Website: www.vcp.nl

Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal
T.a.v. de fractievoorzitters
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

's-Gravenhage, 15 september 2020
NvH/corsp/027

Betreft: eerste VCP-reactie op Miljoenennota en Rijksbegroting 2021

Geachte fractievoorzitters,

Naar aanleiding van de door het kabinet met Prinsjesdag gepresenteerde plannen geeft de Vakcentrale voor Professionals (VCP) u graag haar eerste visie en commentaar mee. Het laat zich samenvatten met: investeer in werkgelegenheid, investeer in professionals, investeer in de toekomst.

Van crisis naar herstel

Het kabinet heeft de coronacrisis de afgelopen maanden met uitzonderlijke middelen aangepakt. In korte tijd werd een omvangrijk steun- en herstelpakket opgetuigd om de grootste klappen als gevolg van de pandemie op te vangen. Daarmee heeft het kabinet ervoor gezorgd dat de economische gevolgen van de corona-uitbraak enigszins binnen de perken bleven. Maar hoe omvangrijk ook, we zijn er nog niet. De komende tijd is het zaak om te blijven investeren. Het behoud van de werkgelegenheid heeft daarbij voor de VCP de grootste prioriteit.

Het is positief dat het kabinet de coronasteun langere tijd voortzet en meer investeert in scholing en werkgelegenheid. De VCP heeft in de gesprekken met het kabinet het belang van continuïteit en de behoefte aan scholing en begeleiding onderstreept. Het is goed dat het kabinet de steunoperaties continueert en investeringen in werkgelegenheid wil doen. Het is zaak om zo goed mogelijk uit de crisis te komen. Sommige bedrijven zullen zich moeten aanpassen aan de veranderende omstandigheden. Samen moeten we zoveel mogelijk werkgelegenheid behouden en waar dat niet mogelijk is mensen goed begeleiden en ondersteunen.

De VCP benadrukt dat werknemers perspectief moeten behouden op werk. De NOW-steun moet niet leiden tot een te afwachtende houding tot ontslag onafwendbaar is, met werkgevers moeten daarover afspraken gemaakt worden. Er moet tijdig ingezet worden op scholingstrajecten en begeleiding van werk naar werk. Nieuwe banen moeten een duurzame arbeidsrelatie bieden en passen bij de werknemer. De VCP benadrukt verder dat het van groot belang is dat ook jongeren de juiste ondersteuning krijgen. Veel van hen zijn hun baan reeds verloren. Ook zij moeten zo snel mogelijk aan werk worden geholpen. Plaatsmaakregelingen kunnen daarbij helpen.

De crisis heeft nogmaals blootgelegd dat zzp-ers en werknemers met tijdelijke contracten kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt. Er wordt nu uitgegaan van een werkloosheid van 5,9 procent, wat neerkomt op rond de 600.000 mensen. Dat is nog steeds fors maar wel minder dan de 6,5 procent die eerder werd verwacht. De VCP is daarom voorzichtig optimistisch nu blijkt dat de werkloosheid komend jaar minder snel oploopt dan verwacht. De steunmaatregelen, zoals NOW, hebben een positief effect, maar daardoor is er ook een zekere verborgen werkloosheid. Tegelijkertijd bestaat er nog arbeidskrachte in delen van het bedrijfsleven, maar ook in de zorg, het onderwijs en bij de politie.

Het behoud van werk en inkomen van werknemers is een belangrijke factor voor herstel van de economie. Dat zijn immers de consumenten die verantwoordelijk zijn voor een groot deel van de economische groei. Werk en de mogelijkheid om uitgaven te kunnen doen, zijn cruciaal voor het vertrouwen. De omvangrijke steun aan bedrijven en werknemers heeft de eerste gevolgen voor grote groepen opgevangen en daarmee is de uitgangspositie voor 2021 relatief goed. Het kabinet kiest er nu terecht voor het begrotingstekort op te laten lopen, en gelukkig is er ook ruimte om dat te doen.

Het coronavirus is niet weg en een tweede golf is zowel realistisch als beangstigend. De medische, psychologische en economische gevolgen worden in de samenleving gevoeld. Niet alleen het virus zelf, maar ook economisch dreigt er een tweede golf. Doordat bijvoorbeeld de autoverkoop is ingezakt neemt de vraag naar staal af en volgen er minder orders voor de toeleverende industrie. Als iedereen zich aan de coronamaatregelen houdt, hoeft het land niet weer op slot en kunnen we de schade zoveel mogelijk beperkt houden. Het is belangrijk voor werknemers dat er voldoende testcapaciteit is zodat er niet onnodig lang onzekerheid is over een verkoudheid. Doordat er een beperkte capaciteit is, kan het voorkomen dat ouders met hun werk in problemen komen doordat docenten en kinderopvangmedewerkers met klachten thuis moeten blijven. Om spanningen op de werkvloer door thuiswerken en quarantaine te voorkomen zijn maatregelen nodig.

Toekomstgerichte om- en bijscholing van professionals

Het accent in het steun- en herstelpakket komt nu meer op de toekomst te liggen. Terecht is er meer aandacht gekomen voor zaken als om- en bijscholing. Ontwikkelingen met corona hebben bedrijven en ook werknemers overvallen. Van een succesvolle professe met kansen naar het zoeken naar nieuwe zekerheid. Vele werknemers worden nu door de omstandigheden gedwongen om zich te oriënteren. Voor de VCP is het uitgangspunt dat werknemers zelf regie moeten hebben over hun loopbaan en ontwikkeling. Idealiter brengen werknemers zichzelf met de juiste randvoorwaarden van werk naar werk. Daarover moeten met werkgevers afspraken gemaakt worden. Van de overheid mag verwacht worden dat ze daarbij faciliteert.

Voor werknemers die hulp nodig hebben om van werk naar werk te komen kunnen sociale partners in sociale plannen of sectoren bovendien ondersteunende afspraken maken voor om- en bijscholing en begeleiding. Daarnaast moet er vanzelfsprekend een goede publieke infrastructuur zijn voor wanneer werknemers aanspraak moeten doen op de WW. Er moet meer middelen komen voor re-integratie van mensen die langs de kant staan en door scholing of begeleiding aan het werk willen. Er zijn immers ook bedrijfstakken waar kansen liggen, bijvoorbeeld door digitale of energietransitie.

De VCP is altijd kritisch geweest op de afschaffing van de scholingsaftrek, omdat dat juist de zelfredzame werknemers raakt. In dit kader hecht de VCP eraan te benadrukken dat Nederland een goede inbedding van leven lang ontwikkelen in de maatschappij ontbeert. Een ontwikkelrekening kan alleen een succes worden wanneer er voldoende fiscale ruimte blijft voor zelfredzame werknemers. Een nieuwe regeling moet voldoende (fiscale) facilitering voor alle professionals bieden en om de eigen regie te pakken over de eigen loopbaan.

Positie van middengroepen blijft kwetsbaar

Een punt van zorg blijft de positie van de middeninkomens, die het na de vorige crisis door bezuinigingen en lastenverzwaringen flink voor de kiezen kregen. De financiële stress door de huidige crisis is in veel huishoudens aanzienlijk, zo blijkt onder meer uit onderzoek van het CPB. Het is bovendien zo dat er – ook voor de huidige crisis – veel onzekerheid was bij middengroepen over de uitgaven en vaste lasten. Uit onderzoek blijkt dat met name de zorgkosten, woonlasten en klimaatmaatregelen een bron van zorg zijn voor mensen.

Met name middeninkomens hebben te maken met een hoge belastingdruk die ook in het huidige beleid relatief hoog blijft. Een beperkt deel van de 1 miljard euro lastenverlichting die door het kabinet voorzien is, slaat neer bij de middengroepen. De helft van de lastenverlichting is voor verlaging van de eerste schijf en wordt daarmee uitgesmeerd over alle huishoudens. De andere helft wordt ingezet voor de arbeidskorting, maar die wordt tegenwoordig inkomensafhankelijk afgebouwd.

Ten aanzien van koopkracht is dat cijfer in tijden van crisis natuurlijk relatief. Iemand die zijn baan kwijtraakt en zijn inkomen verliest heeft weinig aan 0,8 of 1,2 % in de koopkrachtplaatjes. Een boven modaal verdienende werknemer die zijn of haar baan verliest, gaat er meer dan 30% op achteruit. Wanneer de vaste lasten doorlopen, vraagt het veel van mensen om hun bestedingspatroon daarop aan te passen. Hopelijk kan er dan snel werk gevonden worden of is er dan een transitievergoeding beschikbaar om een periode van inkomensterugval te overbruggen. Het is anders maar een kleine stap naar een schuldenproblematiek.

Toekomstgerichte investeringen gericht op werkgelegenheid

Zeker gezien de aard van de crisis is het verstandig om toekomstgericht te investeren gericht op werkgelegenheid. Er moet in ieder geval gewaakt worden voor ondoordachte belastingverhogingen en onverstandige bezuinigingen. De volatiliteit van de Nederlandse economie is sterk afhankelijk van de consumptie. De economische neergang als gevolg van corona komt in belangrijke mate doordat consumenten hun bestedingen niet konden doen door de lock-down en inmiddels door de onzekerheid de hand op de knip houden. Wanneer de beperkingen opgeheven kunnen worden, is er vertrouwen bij de consument nodig. Iedere businesscase voor investeringen start met dat vertrouwen.

Dat gezegd hebbend is het goed dat het kabinet (publieke) investeringen in infrastructuur en woningbouw naar voren haalt om werkgelegenheid te bevorderen. De grote ontwikkelingen van dit moment, zoals energietransitie, circulaire economie en kunstmatige intelligentie gaan bovendien gewoon door, ook die transities vragen investeringen voor duurzame welvaart en welzijn. Deze ontwikkelingen brengen met zich mee dat er sectoren zijn waar ook kansen liggen voor nieuwe werkgelegenheid en sociale innovatie.

Het is in die context wat de VCP betreft goed dat het onlangs aangekondigde Nationaal Groeifonds inzet op zaken als kennisontwikkeling, onderzoek, ontwikkeling & innovatie. Daarnaast stelt het kabinet in het belastingplan in plaats van een verlaging van de Vpb een fiscale investeringsfaciliteit voor bedrijven voor. Voor projecten van beide regelingen zou het accent moeten liggen op realisatie van toekomstige werkgelegenheid. In dit kader hecht de VCP veel aan ontwikkeling van de professional, vakmanschap en professionele ruimte. Bedrijven kunnen niet zonder menselijk kapitaal. Innovatieve ontwikkelingen vragen in onze complexe samenleving ook sociale innovatie. Als samenleving kunnen we niet zonder professionals; geef hun de ruimte hun vak en professionele ontwikkeling vorm te geven. Daar plukken bedrijven en samenleving de vruchten van.

Investeer in professionals in vitale sectoren

De VCP vraagt verder in het bijzonder aandacht voor professionals in vitale sectoren. Zij zijn het die onze samenleving de afgelopen maanden overeind hebben gehouden, soms ten koste van zichzelf. Onze professionals in de zorg leveren nog steeds een topprestatie door in uiterst moeilijke omstandigheden dag en nacht voor zieke mensen klaar te staan. Onderwijzers hebben alles uit de kast moeten halen om lessen online doorgang te laten vinden. Ook van de veiligheidssectoren is veel gevraagd de afgelopen maanden, in bijzonder ook van de boa's. Deze professionals kampen door de corona met een nog hogere werkdruk.

Het coronavirus heeft daarmee ook knelpunten van onze samenleving blootgelegd. Al jaren vraagt de VCP aandacht voor de positie van professionals in de veiligheidssectoren, de zorg en het onderwijs. Deze essentiële beroepen dienen niet alleen de (financiële) waardering te krijgen voor het werk dat ze doen, maar ook voldoende middelen en ruimte om het vakmanschap vorm te geven. Duidelijk is dat zonder hen onze maatschappij niet functioneert. Erken dat en versterk hen. Ook de druk op verschillende uitvoeringsorganisaties maakte al voor de coronacrisis dat professionals in de knel kwamen en soms onvoldoende ruimte hadden om medemenselijkheid te tonen. Veel waardering daarom ook voor de medewerkers die uitvoering geven aan het steunpakket.

Werkdruk en professionele ruimte

Verder vraagt de VCP met klem om maatregelen die de werkdruk van werknemers verlichten. Er moet meer professionele ruimte komen door het beperken van regeldruk. De VCP ziet werkdruk en ziektegevallen, zoals burn-out als steeds groter wordend probleem, bijvoorbeeld in de zorg en het onderwijs. Het is niet alleen een probleem voor de werknemer zelf, maar ook voor de maatschappij als geheel. De overheid zou het goede voorbeeld moeten geven door middelen vrij te maken om de werkdruk in de publieke sector te verlagen.

Ook als het gaat om werkdruk laat corona haar sporen na. Niet alleen bij de vitale beroepen, maar ook bij al die professionals die nu ineens thuis moeten werken. Ouders die thuisonderwijs geven en hun kinderen moesten opvangen terwijl ze werken. Werknemers die moeten schipperen tussen werk en privé, die daardoor in de avonduren en weekenden hun werk moesten doen. Professionals die niet genoeg ruimte in hun woningen hebben voor een geschikte werkplek. Werkgevers die onvoldoende middelen beschikbaar stellen voor de thuiswerkplek die voldoet aan arboregels. De normen waarop de werkkostenregeling zijn gebaseerd staan op de kop.

Precaire positie jong en oud

Tot slot vraagt de VCP aandacht voor de positie van ouderen en jongeren. Veel ouderen zitten momenteel in isolatie vanwege corona. Bovendien verkeren ouderen met een aanvullend pensioen in onzekerheid over hun inkomen. De VCP heeft grote zorgen over dreigende kortingen bij veel gepensioneerden, en over de steeds groter wordende druk om premies te verhogen of de opbouw te verlagen. Ook hun koopkracht blijft achter.

Voor het uitbreken van de crisis hadden jongeren het al niet eenvoudig, doordat het lang duurt voor ze een vast inkomen hebben en door zaken als prestatiedruk. Door massaal banenverlies als gevolg van de coronacrisis, is hun situatie nu verder verslechterd. In dit verband hecht de VCP eraan te benadrukken dat veel jongeren als eerste het veld moeten ruimen omdat ze een flexcontract hadden. De baan voor onbepaalde tijd en daarmee een woning en gezin raken verder uit beeld. Wij vragen het kabinet om steun voor jongeren die tussen wal en schip vallen. Ook (jonge) mensen met een arbeidsbeperking zijn in de huidige tijd extra kwetsbaar. We mogen hen niet in de kou laten staan.

Ten behoeve van de begrotingsbehandelingen zullen wij u t.z.t. een uitgebreide reactie van onze zijde toezenden. Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Nic van Holstein
voorzitter

cc: Minister-president, drs. M. Rutte
Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, drs. W. Koolmees
Minister van Financiën, mr. W.B. Hoekstra
Vaste Commissie Tweede Kamer voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Vaste Commissie Tweede Kamer voor Financiën